

PEDAGOŠKI PODSJETNIK

(Sue Cowley: *Tajne uspješnog rada u razredu. Vještine, tehnike i ideje*, Školska knjiga, Zagreb, 2006.)

Iako je u knjizi engleske autorice Sue Cowley *Tajne uspješnog rada u razredu*, koju je prevela Vlatka Lelas, a objavila Školska knjiga, riječ o iskustvima prikupljenima u Velikoj Britaniji, s problemom o kojem govori, kako uspješno upravljati ponašanjem učenika, suočeni su učitelji u školama mnogih zemalja. Autorica se bavi upravo odgovorima na pitanja kako steći vještine upravljanja ponašanjem učenika i koji su pedagoški postupci prikladni za postizanje uspješnog rada u razredu te nudi brojne ideje i savjete primjenjive i u našem školskom sustavu.

Knjiga je raščlanjena na šest dijelova. U prvome dijelu, sukladno poglavljima naslovljenima: *U početku*, *Osnove upravljanja ponašanjem*, *Prvi susret*, *Tehnike nadzora*, ističe se važnost pravodobnog postavljanja pravila ponašanja u razredu, donose se osnovna pravila upravljanja ponašanjem učenika, upućuje na što sve treba obratiti pozornost pri prvom susretu učenika i učitelja u učionici te se navode učinkovite tehnike u nadzoru ponašanja. Ponuđeni su i savjeti učiteljima u pogledu toga kako umanjiti stres pri prvom susretu s učenicima, kako uspostaviti i zadržati kontrolu, kako se učinkovito služiti neverbalnim znakovima i mnogi drugi.

U drugome dijelu (*Učitelj i podučavanje*, *Načini podučavanja*, *Kazne i nagrade*, *Planiranje upravljanja ponašanjem*) podrobno su prikazani različiti stilovi podučavanja i njihov utjecaj na ponašanje učenika, navedene su prednosti i nedostaci tih stilova u stvarnim situacijama, primjeri dobrog i lošeg načina primjene nagrade i kazne te je predloženo kako planirati upravljanje ponašanjem, to jest kako je u razredu moguće zapovijedati i bez arogancije. Istaknuta su četiri osnovna načela koja vode ka uspješnom radu u učionici, a ovise o učitelju: biti jasan, svjestan, miran i dosljedan te pozitivan. Način podučavanja, navodi autorica, mora imati strukturu ne samo u sadržaju nastavnog sata nego i u načinu na koji se organizira razred i kontrolira ponašanje učenika. Ljudi svom životu nagoniski daju nekakve smjernice – svakodnevne nacрте koji im pružaju osjećaj sigurnosti, a za većinu najgorih učenika u našim školama te su

smjernice upravo ono što im nedostaje u životu, upozorit će autorica i istaknuti kako učenicima treba dati jasne smjernice: „Ovo *mor*aš napraviti. Ovo *treba*š napraviti. Ovo *može*š napraviti” kako bi im bili jasniji ciljevi koje moraju postići.

Treći dio knjige posvećen je učenicima. Obrazlažu se razlozi neprimjerenog ponašanja učenika te navode načini na koje se ono može spriječiti. Opisani su tipovi učenika i specifičnosti rada sa svakim od tih tipova. Prikazan je rad s učenicima s posebnim potrebama, s emocionalnim poteškoćama i sa smetnjama u ponašanju, s deficitom pažnje, hiperaktivnim poremećajem i poteškoćama u učenju. Brojna ponuđena praktična rješenja zasigurno mogu pomoći učitelju, a posebno su zanimljivi prijedlozi o tome kako izaći na kraj s nedostatkom motivacije za učenje, s dosadom, s nedostatkom zanimanja za neki predmet.

O utjecaju okolnih čimbenika poput prostora učionice i škole te načina upravljanja školom na ponašanje učenika govori se u četvrtome dijelu knjige (*Šira okolina, Učionica, Škola, Upravljanje ponašanjem u osnovnoj školi, Upravljanje ponašanjem u srednjoj školi*). Tu se mogu pronaći brojne korisne ideje o tome kako urediti učionicu da ona bude ugodno i privlačno mjesto boravka, kako iskoristiti prednosti otvorenih prostora u školi, kako riješiti probleme nedostatka prostora. Kad je riječ o načinu upravljanja školom, ističe se kako će učenici imati više poštovanja prema svojim učiteljima kad vide da školom upravlja snažno vodstvo koje podržava i unaprjeđuje svoj kolektiv i koje cijeni svoje učitelje. Pozornost se posvećuje i sustavima podrške (učitelji, stručni suradnici, ravnatelj, roditelji, sindikati) u organiziranom radu s djecom i njihovoj ulozi u stvaranju školskog etosa, a koji uvelike utječe na ponašanje učenika. Steknu li učenici dojam da je školski etos u vrijednom radu i primjermom ponašanju, i sami će težiti tomu da budu marljivi i dobri.

Petom dijelu knjige vraćat će se mnogi učitelji kada zatrebaju konkretan savjet za konkretan problem u vezi s ponašanjem učenika. Prikazani su različiti izgredi u razredu uzrokovani neprimjerenim ponašanjem, od onih manjih koji se mogu lakše i brže riješiti do ozbiljnijih sukoba, a u koje su uključeni učenici i osnovnih i srednjih škola. Uz svaki pojedini izgred naveden je primjer kako učitelj može riješiti situaciju na dobar, odnosno loš način te dan komentar o primijenjenim postupcima i njihovom učinku. Autorica ističe važnost pravilnog pristupa problemu ma kakav on bio i upozorava kako ozbiljan sukob često i nastaje upravo zbog toga što mu je pristup bio pogrešan.

Katkada ni sve poduzete mjere nisu jamstvo prevladavanja teškoća te u radu s učenicima ima trenutaka kad se može javiti osjećaj nemoći, stanje fizičke i psihičke iscrpljenosti. Naslovi poglavlja šestoga i ujedno posljednjega dijela knjige (*Ako sve drugo propadne, Ne mogu više, U čemu je problem, Znakovi opasnosti, Kako izaći na kraj s poteškoćama*) ocrtavaju takve trenutke. Autorica stoga obrazlaže moguće uzročnike narušavanja mentalnog zdravlja učitelja te nastoji uputiti učitelja kako može vratiti poljuljano samopouzdanje i prevladati eventualni stres. Ističemo njezinu poruku: „problematičan razred nije nužno odraz vašeg rada kao njihova učitelja, već prikaz mnogih drugih faktora koji pridonose tome” te savjet: „Pokušajte incidente uzrokovane lošim ponašanjem ne smatrati gorima nego što zaista jesu.”

Knjiga *Tajne uspješnog rada u razredu* pisana je pregledno, jednostavno i jasno s izraženim pedagoškim senzibilitetom što će svakako pridonijeti njezinoj praktičnoj primjenjivosti. Onima koji su na ulasku u svijet podučavanja olakšat će prve korake, a iskusnijim učiteljima bit će vrijedan podsjetnik na svladavanje izazova s kojima se u svom radu svakodnevno susreću. Koristeći savjete iz ove knjige, dobar će učitelj učionicu koja sliči na „bojno polje” pretvoriti u mjesto suradnje i obostranog poštovanja.

Ružica Šutalo